

Projectplan Waterwet

Ontwerp-Projectplan Waterwet vismigratie Geleenbeekdal

titel Projectplan Waterwet
subtitel Projectplan Waterwet vismigratie Geleenbeekdal
datum 21 april 2023
versie 1.1
status Ontwerp
zaaknr. 2023-Z1308
documentnr. WLD0C-1791385809-5882

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van in samenwerking met:

naam	functie	rol
	Omgevingsmanager verkenningfase	Omgevingsmanager

Dit document is vrijgegeven door projectmanager

Inhoudsopgave

1	Aanleg of wijziging van waterstaatswerken	4
1.1	Doel / Aanleiding	4
1.2	Ligging en begrenzing plangebied	4
1.3	Beschrijving van de Waterstaatswerken	5
1.4	Beschikbare gronden	6
1.5	Effecten van het plan	6
1.6	Wijze waarop het werk wordt uitgevoerd	6
1.7	Te treffen voorzieningen op het ongedaan maken of beperken van nadelige gevolgen.	7
1.8	Legger, beheer en onderhoud.	8
2	Verantwoording	9
2.1	Verantwoording op basis van wet- en regelgeving	9
2.1.1	Waterwet	9
2.1.2	Keur en algemene regels	9
2.1.3	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	9
2.1.4	Wet Natuurbescherming	9
2.1.5	Molen en stuwrechten	10
2.1.6	Stikstof	10
2.1.7	Wet Bodembescherming	10
2.1.8	Wet op de Archeologische Monumentenzorg	10
2.2	Verantwoording op basis van beleid	11
2.2.1	Europese Kaderrichtlijn water (KRW)	11
2.2.2	Waterbeheerplan 2022 – 2027 “Limburgs water in een veranderend klimaat”	11
2.2.3	Provinciaal waterplan Limburg 2022 – 2027	11
2.2.4	Natura2000	12
2.3	Verantwoording van de keuzen in het project	12
2.3.1	Afwegingen	12
2.3.2	Conditionering	14
2.3.3	Benodigde vergunningen en meldingen	15
2.3.4	Communicatie	15
3	Rechtsbescherming	17
4	Bijlagen	18

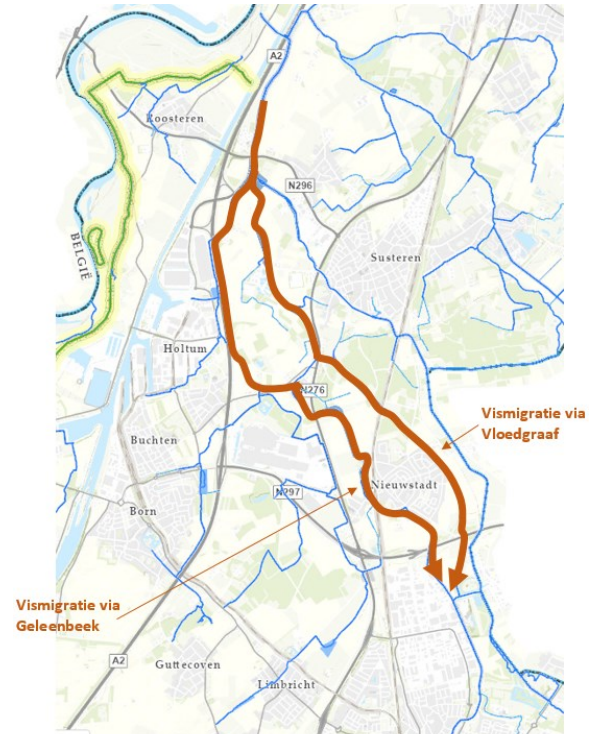
1 Aanleg of wijziging van waterstaatswerken

1.1 Doel / Aanleiding

De Geleenbeek is aangewezen als KRW-waterlichaam. De Geleenbeek voldoet niet aan de eisen van een natuurlijk watersysteem. Vismigratie is hierbij één van de knelpunten. Een van de doelen waar het waterschap aan werkt is om het stroomgebied van de Geleenbeek, vanaf de monding in de Maas voor vis optrekbaar te maken.

Met dit projectplan wordt er een keuze gemaakt in de gewenste vismigratieroute in het stroomgebied van de Geleenbeek en de wijze waarop dit wordt gerealiseerd. De alternatieven zijn: (1) vismigratie geheel via de Geleenbeek, en (2) vismigratie via de Geleenbeek en de Vloedgraaf (onderdeel van het stroomgebied Geleenbeek).

Het waterschap kiest voor optie 2: de vismigratieroute via de Geleenbeek en de Vloedgraaf. Voor deze optie is de aanleg van een vispassage tussen de Vloedgraaf en de Geleenbeek nodig. Dit projectplan voorziet daarin met onderbouwing voor de keuze.

1.2 Ligging en begrenzing plangebied

De Geleenbeek ontspringt in Benzenrade (gemeente Heerlen) en mondt ter hoogte van Stevensweert (gemeente Maasgouw) uit in de Maas. Het plangebied voor dit projectplan is vanaf de waterverdeling Geleenbeek-Vloedgraaf ter hoogte van bedrijventerrein Sittard-Noord (gemeente Sittard-Geleen), tot aan de uitmonding van de Vloedgraaf in de Geleenbeek nabij Roosteren (gemeente Echt-Susteren).

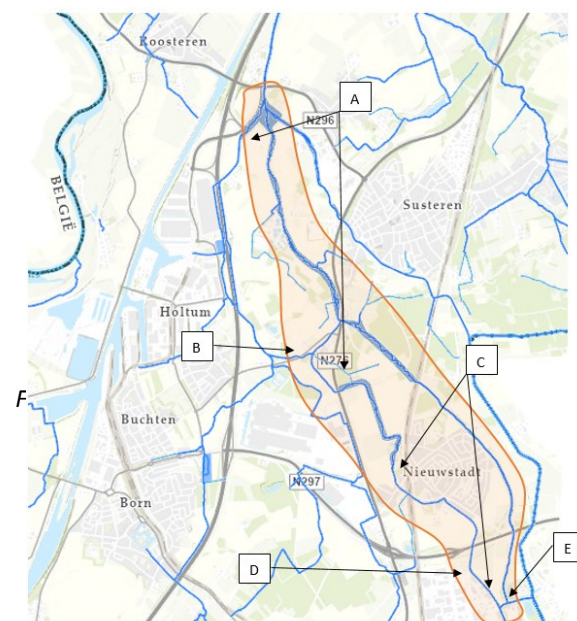
Om voor dit traject vismigratie in het stroomgebied te realiseren zijn er twee opties.

Voor het realiseren van een vismigratieroute via de Geleenbeek (optie 1) zijn er een viertal obstakels:

- A. Inrichting Geleenbeek vanaf A2 tot aan de Rijksweg in Holtum
- B. Stuw watermolen Poolmolen Holtum, lokaal knelpunt
- C. Inrichting van de Geleenbeek tussen Nieuwstadt en Millen
- D. Meetgoot, industrieterrein Noord, lokaal knelpunt

Voor het realiseren van een vismigratieroute via de Vloedgraaf (optie 2) is er één obstakel:

- E. Stuw tussen Geleenbeek en Vloedgraaf, lokaal knelpunt

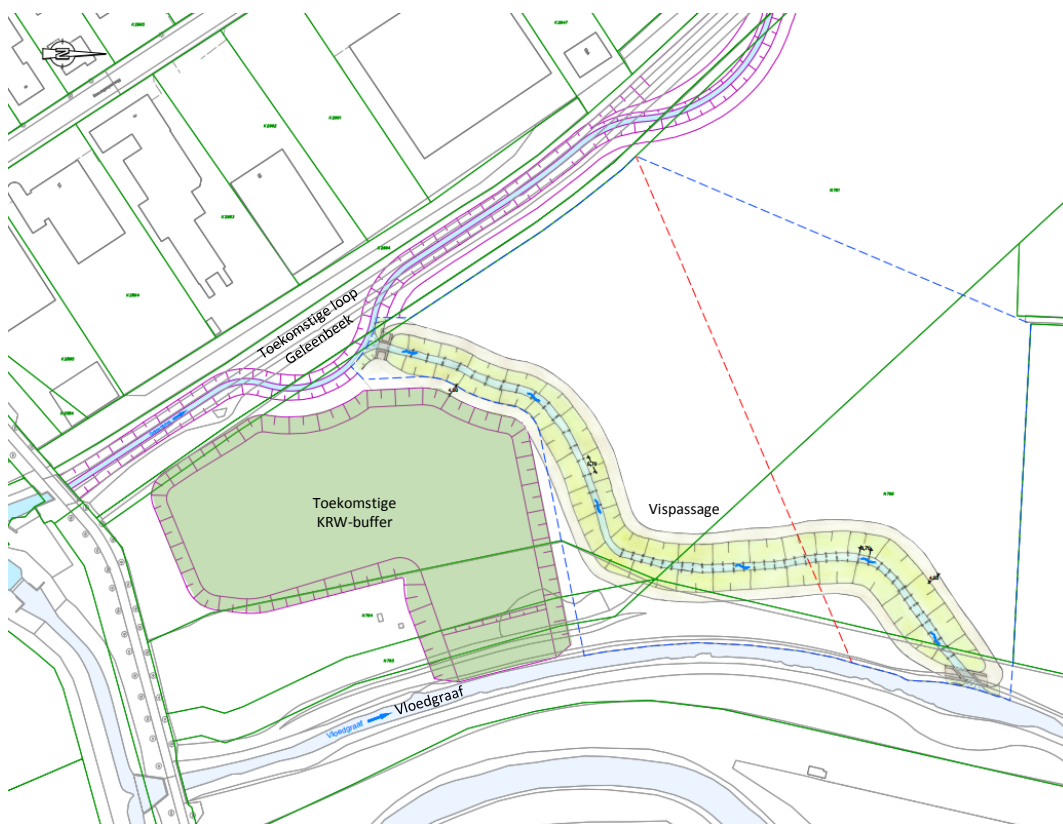
Het waterschap kiest voor optie 2, omdat die route ecologisch tot de beste situatie leidt en daarbij minder obstakels opgelost hoeven te worden (zie paragraaf 2.3.1).

1.3 Beschrijving van de Waterstaatswerken

Parallel aan de Geleenbeek stroomt de Vloedgraaf. De Vloedgraaf is onderdeel van het stroomgebied van de Geleenbeek. De Vloedgraaf heeft een natuurlijke inrichting en is geschikt voor vismigratie. Om de in de voorgaande paragraaf geschetste vismigratieknelpunt op te heffen kunnen ter plekke maatregelen worden genomen in de Geleenbeek (optie 1). Het is echter ook mogelijk om een verbinding te maken tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf. Hierdoor verloopt de vismigratie via de Vloedgraaf (optie 2) en worden de knelpunten in de Geleenbeek als het ware omzeild. Het KRW-doel 'vismigratie in het stroomgebied van de Geleenbeek' wordt hiermee behaald.

De verbinding tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf heeft voor het waterschap de voorkeur boven het geschikt maken van de Geleenbeek als geheel. De motivering voor deze keuze is opgenomen in paragraaf 2.3.1. De benodigde maatregel, een vispassage van de Vloedgraaf naar de Geleenbeek, is in dit projectplan verder uitgewerkt.

De nieuw aan te leggen vispassage/watergang (E in figuur 2) wordt een gegraven waterloop met een lengte van circa 270 meter. In deze watergang worden circa 55 treden aangelegd om het hoogteverschil tussen de Vloedgraaf en de Geleenbeek op te vangen. De vispassage krijgt een constant debiet van 250 liter per seconde. Dit debiet is minimaal nodig om voldoende lokstroom te creëren in de Vloedgraaf, zodat de vissen de ingang van de vispassage kunnen vinden. Daarnaast is de 250 l/s ook minimaal nodig om een functionele vistrap te realiseren, met voldoende waterdiepte en doorstroomopeningen passend bij de doelsoorten.

Figuur 3 – Schetsontwerp vispassage Vloedgraaf-Geleenbeek

De waterinlaat van de vispassage vanuit de Geleenbeek wordt zodanig gereguleerd dat er een constant aanbod van 250 liter per seconde via de vispassage stroomt.

De tekening voor het ontwerp van de vispassage is als bijlage 1 bij dit projectplan toegevoegd. De ontwerpuitsgangspunten zijn als bijlage 2 bij dit projectplan toegevoegd.

1.4 Beschikbare gronden

De gronden waarop de vispassage wordt aangelegd zijn volledig in eigendom van het waterschap.

1.5 Effecten van het plan

Sinds 2005 werkt het waterschap aan verbetering van de Geleenbeek en Vloedgraaf. Door de aanleg van de vispassage wordt een van de laatste migratiebarrières opgelost en wordt op termijn het stroomgebied van de Geleenbeek over de gehele lengte optrekbaar voor vissen. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van de Europese kaderrichtlijn water (KRW). De deadline voor de uitvoering van de KRW-maatregelen is 31 december 2027.

Nabij de Millenerweg in Sittard is een verdeelwerk in de Geleenbeek aanwezig. Hier wordt het water verdeeld tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf. Op dit moment is die verdeling als volgt; De eerste 1.200 liter per seconde stromen in de Geleenbeek. Komt er meer water, dan wordt al het meerdere naar de Vloedgraaf geleid. De Geleenbeek voert echter vaak minder dan 1.200 liter per seconde af. De basisafvoer van de Geleenbeek is gemiddeld 750 liter per seconde (330 dagen per jaar overschrijding), maar fluctueert gedurende de dag tussen de 600 en 1.000 liter per seconde. In z'n algemeenheid is de afvoer overdag lager dan 's nachts. Dit komt doordat de afvoer van de Geleenbeek voor een belangrijk deel wordt bepaald door een lozing van een rioolwaterzuivering en deze lozing niet constant is als gevolg van het aanbod vanuit stedelijk gebieden.

Voor de goede werking van de vispassage is het noodzakelijk dat die voldoende water krijgt. De waterinlaat van de vispassage vanuit de Geleenbeek wordt zodanig gereguleerd dat er constant 250 liter per seconde via de vispassage stroomt. Het debiet van de Geleenbeek benedenstrooms van de vispassage neemt hierdoor met 250 liter per seconde af. Dit water stroomt immers via de vispassage naar de Vloedgraaf. In het benedenstroomse traject van de Geleenbeek is de watermolen Poolmolen gelegen. Door de afname van het debiet zal ook het (potentiële) rendement van de watermolen afnemen.

In bijlage 3 is een nadere analyse opgenomen van de afvoer in de Geleenbeek vanaf de beoogde vispassage. Daaruit blijkt dat het effect van verminderde afvoer in de Geleenbeek op de inrichting en het ecologisch en hydrologisch functioneren gering is. Op de reeds heringerichte trajecten wordt een lagere waterstand verwacht van maximaal 10 cm. Dit heeft geen negatief effect op het grondwater of grondwaterstand, omdat het grondwater dieper zit dan de waterstand in de beek. Daar waar de Geleenbeek nog wordt heringericht wordt in het ontwerp rekening gehouden met de afname van het debiet. De Geleenbeek blijft voldoen aan de KRW-doelstelling (zie bijlage 3).

1.6 Wijze waarop het werk wordt uitgevoerd

De vispassage wordt gegraven waarna de bodem wordt bekleed met een ondoorlatende laag om wegzijging te voorkomen. Er wordt ook oeverbekleding aangebracht en de taluds worden ingezaaid met kruidenrijkgrasmengsel. Waar nodig wordt de bodem, inlaat of uitstroom afgewerkt met stortsteen om uitspoeling te voorkomen. Bij zowel de inlaat als de uitstroom van de vispassage wordt een overgang gecreëerd zodat de vispassage passeerbaar is voor onderhoudsmachines.

De uitvoering is nog niet gepland. De werkzaamheden worden, indien mogelijk, gelijktijdig met de werkzaamheden "herinrichting Geleenbeek Millen-Nieuwstadt" uitgevoerd. Een eventuele planning

of afstemming van de werkzaamheden zal afhankelijk zijn van de verschillende procedures die beide plannen moeten doorlopen.

1.7 Te treffen voorzieningen op het ongedaan maken of beperken van nadelige gevolgen.

Als gevolg van het plan worden er negatieve effecten verwacht bij de Poolmolen. Door de aanleg van de vispassage gaat er bovenstrooms van de molen altijd 250 liter per seconde water van de Geleenbeek naar de Vloedgraaf. De molen zal dus 250 liter per seconde water minder krijgen .

Voor de Poolmolen is er één uitvoerbare compenserende maatregel bekend om het nadelig effect te beperken. Momenteel wordt de doorvoer van het water in de Geleenbeek ter hoogte van Millenerweg in Sittard begrensd op circa 1.200 liter per seconde. Bij hogere afvoeren wordt de hoeveelheid boven deze 1.200 liter per seconde afgeleid richting de Vloedgraaf. Deze begrenzing voorkomt wateroverlast benedenstrooms. Aanleg van de vispassage heeft tot gevolg dat er 250 liter per seconde minder water naar de Geleenbeek zal gaan. Het is mogelijk om de begrensde afvoer te verhogen van 1.200 liter per seconde naar 1.500 liter per seconde zonder dat dit leidt tot een verhoogd risico op overlast benedenstrooms.

Door deze optimalisatie zal de bedrijfsvoering voor de Poolmolen en de vindbaarheid van de vistrap 56 dagen per jaar verbeteren ten opzichte van de situatie waarbij we de optimalisatie niet doorvoeren (zie bijlage 4). Na aanleg van de vispassage zal deze maatregel worden doorgevoerd.

Andere maatregelen om het effect op de werking van de Poolmolen te verminderen zouden kunnen zijn:

- Aanleg molenvijver: Er zijn op dit moment onvoldoende gegevens over de werking van de Poolmolen bij het waterschap bekend om deze optie nader te onderzoeken. De inschatting is echter dat deze oplossing een heel groot ruimtebeslag gaat vergen. Om 250 liter per seconde te compenseren is 900 m³ per uur nodig. Voor een werkdag is er een berging nodig van 7.200 m³. Het verhang in de Geleenbeek is gering. De inhoud van de berging moet daarom niet in de hoogte worden gezocht maar in het oppervlakte. Of de aanleg van een dergelijke grote molenvijver past bij het cultuurhistorische ensemble van de Poolmolen is niet bekend.
- Technische aanpassingen aan de molen: Hierbij moet gedacht worden aan ondersteuning met een elektro motor, betere lagers bij de bewegende delen. Er zijn op dit moment onvoldoende gegevens over de werking van de Poolmolen bij het waterschap bekend om deze optie nader te onderzoeken. Of aanpassing van de werking van de molen vanuit cultuurhistorische perspectief mogelijk is, is niet bekend.

Over het nadelige effect van de vispassage voor de Poolmolen en mogelijke maatregelen om dat tegen te gaan is het waterschap met de exploitanten van de Poolmolen in overleg. Als dit niet leidt tot overeenstemming en vergoeding van de schade van de exploitanten niet of niet voldoende op die wijze verzekerd is, geldt het volgende; Een belanghebbende bij het projectplan, die ten gevolge van dit besluit schade lijdt of kan lijden, die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en ten aanzien waarvan de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd, kan op grond van artikel 7.14 van de Waterwet een verzoek om schadevergoeding indienen. Voor de wijze van indiening van een dergelijk verzoek en voor de procedure wordt verwezen naar de Verordening Nadeelcompensatie Waterschap Limburg.

Naar verwachting zal de verminderde afvoer in de Geleenbeek geen negatief effect hebben op de inrichting of het ecologisch en hydrologisch functioneren van de Geleenbeek. Voor de nog her in te richten trajecten wordt reeds rekening gehouden met de verminderde afvoer. In de reeds heringerichte trajecten kan met bijvoorbeeld aanpassing van het maaibeheer op een mogelijke daling van de waterstand worden geanticipeerd. De effecten die modelmatig berekend zijn, zijn dermate klein dat het op basis daarvan niet verantwoord is om op voorhand compenserende maatregelen te treffen. Om eventuele negatieve effecten op de ecologie en omgeving volledig uit te sluiten wordt na aanleg van de vispassage gemonitord of er wel of geen effecten waarneembaar zijn. Het monitoringsplan is bijgevoegd (bijlage 5).

1.8 Legger, beheer en onderhoud.

Legger

Ingevolge artikel 5.1, eerste lid, van de Waterwet draagt de beheerder zorg voor de vaststelling van een legger. In de legger worden de ligging, vorm, afmeting en constructie waaraan waterstaatswerken moeten voldoen omschreven. Daarnaast schrijft artikel 78, tweede lid van Waterschapswet voor dat het waterschap moet beschikken over een legger waarin de onderhoudsplichtigen en onderhoudsverplichtingen zijn opgenomen. Beide wettelijke verplichtingen heeft het waterschap in één legger geïntegreerd.

Naar aanleiding van dit projectplan dient de legger van het Waterschap Limburg te worden aangepast. De vispassage inclusief de bijbehorende kunstwerken wordt aan de legger toegevoegd. Hiervoor is separaat een wijzigingsbesluit opgesteld. In verband met de helderheid naar de burger worden de afschriften van beide ontwerpbesluiten gezamenlijk ter inzage gelegd. Zo worden de belangrijkste gevolgen van de besluitvorming als een geheel in beeld gebracht. De daadwerkelijke aanpassing van de legger zal plaatsvinden na uitvoering van de werkzaamheden

Beheer en onderhoud

Het waterschap is eigenaar en beheerder van de vispassage inclusief de bijbehorende kunstwerken en voert het onderhoud.

2 Verantwoording

2.1 Verantwoording op basis van wet- en regelgeving

2.1.1 Waterwet

Bij wijziging of aanleg van een waterstaatswerk dient het werk bij te dragen aan de doelstellingen van de Waterwet. De Waterwet heeft drie doelstellingen:

1. het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste (waterkwantiteit);
2. het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen (waterkwaliteit);
3. het vervullen van overige maatschappelijke functies van het watersysteem.

De geplande maatregelen zoals beschreven in hoofdstuk 1 leveren een bijdrage aan het verbeteren van de ecologische toestand van het stroomgebied van de Geleenbeek. Door de aanleg van de vispassage kunnen vissen via de Geleenbeek en Vloedgraaf vanaf monding tot bron optrekken.

De vispassage heeft geen doel in het verbeteren van de waterkwaliteit (1) en vervult ook geen overig maatschappelijk doel.

2.1.2 Keur en algemene regels

In de keur en de daarbij behorende uitvoeringsregels zijn, in aanvulling op de Waterwet, regels vastgelegd voor beheer en bescherming van waterkeringen, watergangen (sloten, beken en rivieren) en bijbehorende kunstwerken (duikers, en gemalen). Bij uitvoering van (bouw)werkzaamheden op of bij waterstaatswerken is een vergunning of ontheffing nodig. Sinds de Waterwet bestaat, is er geen vergunning eigen dienst meer en is deze vervangen door het opstellen van een projectplan voor projecten als deze. Het project is getoetst aan de beleidsregels van Waterschap Limburg.

2.1.3 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

In het bestemmingsplan is door de gemeente vastgelegd welke bestemming een bepaald terrein heeft, en welke daarmee verband houdende regels van toepassing zijn. De inrichtingsmaatregelen zijn getoetst aan het vigerende bestemmingsplan 'Kasteel Millen e.o.' van de gemeente Sittard-Geleen. De gronden naast de Geleenbeek hebben de enkelbestemming 'agrarisch' en de dubbelbestemming 'waarde archeologie'. Binnen de bestemming Agrarisch is de aanleg/verbreding van waterhuishoudkundige voorzieningen mogelijk. Ten aanzien van archeologie moet rekening worden gehouden met graafwerkzaamheden < 0,30meter.

2.1.4 Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet natuurbescherming heeft vanaf 1 januari 2017 drie wetten vervangen: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. Doel van de Wet natuurbescherming is drieledig: 1) bescherming van de biodiversiteit in Nederland, 2) decentralisatie van verantwoordelijkheden en 3) vereenvoudiging van regels. De bescherming van de natuur is in Nederland onderverdeeld in gebiedsbescherming en soortbescherming. Soort- en gebiedsbescherming worden geborgd via de Wet natuurbescherming. Waar de Flora- en faunawet uitgaat van drie beschermingsniveaus, verdeelt de Wet natuurbescherming beschermde soorten in twee groepen:

1. Strikt beschermde soorten waaronder soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn;
2. Andere soorten, bijvoorbeeld uit de Rode Lijst.

Voor het project is een globale inventarisatie uitgevoerd. Hoewel nader onderzoek nodig is, zal er naar verwachting geen vergunning Wet natuurbescherming in het kader van de soortenbescherming nodig zijn, indien verstoring wordt voorkomen en/of de werkzaamheden buiten kwetsbare perioden wordt uitgevoerd.

2.1.5 Molen- en stuwrechten

Molen- en stuwrechten zijn oude rechten die zijn gevestigd voordat het Burgerlijk Wetboek in werking trad. Een molen- en stuwrecht kan echter tenietgaan. Bijvoorbeeld als het perceel waarop het recht is gevestigd ooit is ingebracht in een ruilverkaveling en het recht niet is opgenomen in de akte van toedeling. Deze toedeling (althans de inschrijving van de ruilverkavelingsakte in de openbare registers) heeft een zogenoemde titelzuiverende werking.

Het molenperceel van de Poolmolen was eind jaren '70 betrokken in de Ruilverkaveling Land van Swentibold. Dit betekent dat alle zakelijke rechten die eventueel waren gevestigd op dit perceel en die niet in de akte van toedeling zijn omschreven, teniet zijn gegaan. Voor de Poolmolen is geen molen- of stuwrecht beschreven in de akte van toedeling. Voor zover de Poolmolen deze rechten bezat, en los van de vraag wat die rechten dan zouden inhouden, zijn deze met de ruilverkaveling teniet gegaan. Dit betekent dat de exploitanten van de Poolmolen niet op grond van een molen- of stuwrecht aanspraak kunnen maken op een bepaalde wateraanvoer.

2.1.6 Stikstof

Er is geen AERIUS-berekening uitgevoerd, omdat de uitvoeringswijze nog niet bekend is. Aangezien de afstand tot de dichtstbijzijnde N2000-gebied (Grensmaas) meer dan 6,5 kilometer bedraagt en het werk relatief beperkt is, is er geen toename van stikstofdepositie op dit N2000-gebied te verwachten. Omdat het te realiseren werk alleen bedoeld is voor een vispassage, neemt de stikstofuitstoot na realisatie niet toe. Er is hierdoor geen verder onderzoek of een vergunning noodzakelijk.

2.1.7 Wet Bodembescherming

De Wet bodembescherming (Wbb) bevat de voorwaarden die verbonden worden aan het verrichten van handelingen in of op de bodem. De wet heeft alleen betrekking op landbodems. Primair komt bescherming en sanering in de wet aan bod. Met betrekking tot bodembescherming bestaat de wet uit een regeling waarin de (zorg)plicht voor veroorzakers is opgenomen. Uit de Bodemfunctieklassenkaart van de gemeente blijkt dat het gebied tussen Geleenbeek en Vloedgraaf is aangewezen als Overige (landbouw/natuur). Naar verwachting bevinden er zich geen ernstige verontreinigingen in de bodem en/of waterbodem. Het werk kan zonder bijzonderheden, maar wel rekening houdend met de kaders van het besluit bodemkwaliteit, uitgevoerd worden.

2.1.8 Wet op de Archeologische Monumentenzorg

Op grond van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg zijn gemeenten verantwoordelijk voor de omgang met archeologische waarden binnen het eigen gemeentelijk grondgebied. Op basis van de archeologische beleidskaart van de gemeente Sittard-Geleen blijkt het gebied middelhoge tot hoge archeologische verwachtingen te hebben. De nog uit te voeren bureaustudie zal moeten uitwijzen of voor de uitvoering een vergunning, archeologische begeleiding of een melding nodig is.

De aanleg van de vispassage heeft gevolgen voor de wateraanvoer richting de Poolmolen. De Poolmolen is een geregistreerd Rijksmonument (ID 46550). De waarde van het ensemble wordt niet aangetast, omdat er ter plaatse geen verandering plaats vindt van het landschap of onroerend goed door een vispassage. Wel zal er minder water beschikbaar zijn wat consequenties kan hebben voor de werking van de molen.

2.2 Verantwoording op basis van beleid

2.2.1 Europese Kaderrichtlijn water (KRW)

De Geleenbeek is aangewezen als KRW-doeltype R18; Snelstromende middenloop/benedenloop op kalkhoudende bodem. Vanuit de KRW wordt een waterlichaam op drie categorieën beoordeeld:

- 1) Overige waterflora
- 2) Macrofauna
- 3) Vis

De aanleg van de vispassage heeft een positieve invloed op de KRW-score voor vis. Door de aanleg van de vispassage stroomt er minder water door de Geleenbeek benedenstrooms van de vispassage. Benedenstrooms de vispassage is één traject van de Geleenbeek dat al is heringericht, andere trajecten moeten nog heringericht worden. Bij de trajecten die nog heringericht moeten worden, wordt rekening gehouden met het verminderde debiet. Bij het traject dat al is heringericht is, wordt gemonitord of nadelige effecten optreden en er aanvullende maatregelen nodig zijn. Vooral nog worden deze niet verwacht (bijlage 3).

Om uiteindelijk te voldoen aan het doelstelling is het niet per definitie noodzakelijk dat een maatregel binnen de beek zelf moet plaatsvinden. De KRW staat toe dat er binnen het stroomgebied van een waterlichaam maatregelen met hetzelfde doelbereik buiten het KRW-waterlichaam kunnen worden uitgevoerd. Om de doelstelling voor vis te behalen, mag dus voor het realiseren van vismigratie gebruik worden gemaakt van een zijtak van de Geleenbeek, zoals de Vloedgraaf.

2.2.2 Waterbeheerplan 2022 – 2027 “Limburgs water in een veranderend klimaat”

Waterschap Limburg heeft met het Waterbeheerplan 2022 – 2027 een integraal beleids- en uitvoeringsplan dat moet zorgen voor toekomstbestendig waterbeheer. Het beschrijft daarbij ook welke bijdrage het waterschap levert aan de Europese Kaderrichtlijn Water. Het opstellen van een Waterbeheerplan is een wettelijke eis (Waterwet en Omgevingsverordening Limburg).

Wat betreft het herinrichten van beken is het voor het Waterschap van belang om verder te kijken dan alleen de beek en daarmee te werken aan robuuste, veerkrachtige beekdalen waarin;

- Meer ruimte is voor waterberging;
- Minder functies met elkaar conflicteren;
- Ruimte is voor economische functies;
- We een goede ecologische toestand bereiken door verbindingen tussen natuurgebieden;
- Mensen in een aantrekkelijk landschap kunnen wonen, werken, verblijven en recreëren;
- Het ecologische systeem (met inachtneming van de hydrologische randvoorwaarden) in evenwicht is, zodat de natuur zelf de belangrijkste beherende en sturende factor is.

Het vismigratieknelpunt in de Geleenbeek is in het waterbeheerprogramma opgenomen als een binnen de planperiode uit te voeren maatregel.

2.2.3 Provinciaal waterplan Limburg 2022 – 2027

Het Provinciaal Waterplan 2022-2027 is een uitwerking en verdere detaillering van het regionaal waterbeleid in het POL2014 (Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014). Het geeft een verdere invulling aan het provinciale waterbeleid om aan de vereisten van de KRW en de Waterwet te voldoen. Het plan bevat specifieke ambities en beleidsregels die gericht zijn op rechtstreekse doorwerking en uitvoering van het provinciaal waterbeleid richting waterschap en gemeenten. Dit als kader voor het operationele Waterbeheerplan van Waterschap Limburg en het gemeentelijk waterbeleid. Het Provinciaal Waterplan 2022-2027 heeft de status van een regionaal waterplan, als bedoeld in artikel 4.4 van de Waterwet en is daarmee voor de ruimtelijke aspecten tevens een

structuurvisie op grond van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening. Het voorgenomen plan past binnen het Provinciaal waterplan.

2.2.4 Natura2000

Het projectgebied is gelegen buiten de Natura2000 begrenzing.

2.3 Verantwoording van de keuzen in het project

2.3.1 Afwegingen

De Geleenbeek was van oorsprong een snelstromende, sterk meanderende bronbeek met een onregelmatige bodemstructuur. In het verleden is de Geleenbeek ten behoeve van de afvoer van mijnwater genormaliseerd, vastgelegd in betontegels en verbreed. De Geleenbeek ontspringt nabij Benzenrade, ten zuiden van Heerlen, en stroomt via het stedelijk gebied van Heerlen, Geleen en Sittard ter hoogte van Stevensweert uit in de Maas. De totale lengte van de Geleenbeek bedraagt ca. 40 km. Door het sterk verstedelijkte stroomgebied vinden tijdens hevige regenbuien hoge piekafvoeren plaats. Deze piekafvoeren worden ter plaatse van het projectgebied waar dit projectplan betrekking op heeft, afgevoerd via de Vloedgraaf.

Het waterschap werkt al tientallen jaren aan een verbetering van de inrichting van verschillende beken in het stroomgebied van de Geleenbeek. De doelstelling is om de kwaliteit te verbeteren door deze natuurlijk in te richten en optrekbaar te maken voor vissen. Zo ook voor de Geleenbeek. Voor grote delen, vooral bovenstrooms van Sittard is de Geleenbeek al heringericht en geschikt voor visoptrek. Benedenstrooms Sittard voldoet de beek nog niet overal aan het gewenste kwaliteitsniveau en bevinden zich nog meerdere obstakels voor de vismigratie.

Voor het realiseren van vismigratie in het stroomgebied van de Geleenbeek zijn er twee opties afgewogen. De opties zijn: (1) vismigratie geheel via de Geleenbeek, en (2) vismigratie via de Geleenbeek en de Vloedgraaf.

Voor het realiseren van een vismigratieroute via de Geleenbeek (optie 1) zijn er een viertal obstakels (zie ook paragraaf 1.2):

- A. Inrichting Geleenbeek vanaf A2 tot aan de Rijksweg in Holtum
- B. Stuw watermolen Poolmolen Holtum, lokaal knelpunt
- C. Inrichting van de Geleenbeek tussen Nieuwstadt en Millen
- D. Meetgoot, industrieterrein Noord, lokaal knelpunt

Voor het realiseren van een vismigratieroute via de Vloedgraaf (optie 2) is er één obstakel:

- E. Stuw tussen Geleenbeek en Vloedgraaf, lokaal knelpunt

Het waterschap kiest ervoor om niet ieder knelpunt individueel op te lossen, maar om de vismigratieroute via de Vloedgraaf te laten verlopen. De beide opties (individueel of integraal via Vloedgraaf) zijn in een onderzoek nader in beeld gebracht en ten opzichte van elkaar afgewogen. Dit onderzoek is bijgevoegd in bijlage 6.

Bij de afweging welke optie het meest geschikt is, is gekeken naar de diverse onderscheidende elementen en de belangen:

Ecologie

De huidige fysieke inrichting van de Vloedgraaf is aanzienlijk beter dan die van de Geleenbeek (bijlage 6). Deze fysieke inrichting is vergelijkbaar met de inrichting van de Geleenbeek bovenstrooms van bedrijventerrein Sittard-Noord en aantrekkelijk voor de beoogde vissoorten.

Ook na herinrichting van de Geleenbeek (tussen bedrijventerrein Sittard-Noord en de uitmonding van de Vloedgraaf in de Geleenbeek), zal de Vloedgraaf een beter leefgebied vormen voor vissen door meer beschaduwing, stromingsvariaties en afwisselende samenstelling met grindbanken, steenbestorting en substraat in de beek (geomorfologische kenmerken).

Voor een herinrichting van de Geleenbeek waarbij dezelfde kwaliteiten worden behaald als in de Vloedgraaf al aanwezig zijn is veel ruimte nodig. Deze ruimte is niet beschikbaar, mede door de verbreding van de snelweg A2 die parallel aan de Geleenbeek loopt en het feit dat de Geleenbeek door het stedelijk gebied van Nieuwstadt loopt.

De waterdiepte van de Geleenbeek is op dit moment reeds voldoende voor vismigratie. Voor de Vloedgraaf kan dit alleen worden bereikt bij een herziening van de waterverdeling. Door de aanleg van een vispassage en daardoor een extra hoeveelheid water wordt de benodigde waterdiepte naar verwachting behaald. Door de situatie na realisatie te monitoren wordt duidelijk of de modelmatige verwachting overeenkomst met de werkelijkheid.

Vismigratie via de Vloedgraaf biedt daarnaast het voordeel dat herstel van vismigratie richting de Rode Beek bovenstrooms van Millen ook mogelijk wordt. Zonder voldoende waterdiepte in de Vloedgraaf (waar de vispassage dus aan bijdraagt) is het niet mogelijk dit knelpunt op te lossen.

Effecten voor de Poolmolen

Voor het effect op de Poolmolen is er geen verschil tussen optie 1 en optie 2. In beide gevallen moet er vispassage worden aangelegd die een constant debiet van 250 liter per seconde nodig heeft.

Voor het functioneren en het bedrijfsrendement van de watermolen zal er geen verschil zijn tussen beide opties. In beide gevallen neemt de hoeveelheid water die beschikbaar is voor de watermolen af met circa 250 liter per seconde.

Bij de aanleg van een vispassage bij de Vloedgraaf kan het verlies aan debiet in beperkte mate worden gecompenseerd. Dit kan door de waterdoorvoer richting de Geleenbeek ter hoogte van de Millenerweg te verhogen van 1.200 naar 1.500 liter per seconde. Door deze optimalisatie zal de bedrijfsvoering voor de Poolmolen en de vindbaarheid van de vistrap 56 dagen per jaar verbeteren ten opzichte van de situatie waarbij we de optimalisatie niet doorvoeren (bijlage 4).

Financieel

De maatregelen zullen bij optie 1 substantieel duurder zijn dan de maatregel voor optie 2. Om vismigratie via de Geleenbeek mogelijk te maken, zal er zowel een vispassage bij de molen als bij de meetgoot nodig zijn. Daarnaast zal bij de herinrichting benedenstrooms Millen rekening moeten worden gehouden met vismigratie. Dit betekent een complexere herinrichting met een groter ruimtebeslag (deels ook in stedelijk gebied). Gezien de beperkte ruimte in het stedelijk gebied van Nieuwstadt en langs het traject van de nog te verbreden A2 is dit nagenoeg onmogelijk (onbetaalbaar). Bij vismigratie via de Vloedgraaf kan worden volstaan met één vispassage die op gronden in eigendom van het waterschap kan worden gerealiseerd.

Bedrijfszekerheid

Met name bij de meetgoot (obstakel D) zal het lastig zijn om een vispassage te ontwerpen die voldoende lokstroom creëert en de werking van de meetgoot niet verstoort. Het verplaatsen of realiseren van een andere meetgoot is geen optie. De belangrijkste reden hiervoor is dat de

nauwkeurigheid van de bestaande meetgoot hoog is en de meetgoot beschikt over een lange periode dat er gemeten (en de meetgoot geijkt) wordt.

Grondposities

De vispassage bij de Vloedgraaf kan binnen de reeds beschikbare gronden van het waterschap worden gerealiseerd. Voor maatregelen voor optie 1 zal veel grondverwerving nodig zijn. Voor een herinrichting van de Geleenbeek waarbij rekening wordt gehouden met vismigratie is meer ruimte nodig dan voor een herinrichting zonder vismigratie. Gezien de beperkte ruimte in het stedelijk gebied van Nieuwstadt en langs het traject van de nog te verbreden A2 is dit nagenoeg onmogelijk.

Beheer

Het beheer en onderhoud van één vispassage is eenvoudiger en goedkoper dan bij twee vispassages het geval is. Het beheer en onderhoud van een vispassage nabij de meetgoot zal frequent uitgevoerd moeten worden omdat dit anders de meetwaarden en daarmee de bedrijfszekerheid zal beïnvloeden.

Conclusie

Deze afweging leidt ertoe dat vismigratie via de Vloedgraaf de voorkeur heeft. Deze optie leidt tot ecologisch de beste situatie en hierbij hoeven minder obstakels opgelost te worden.

2.3.2 Conditionering

Planologische inpassing

Voor de aanleg van de vispassage is geen wijziging van het bestemmingsplan nodig. Naar verwachting zal er voor de inpassing een omgevingsvergunning worden verleend.

Bodem

Op basis van de Bodemfunctieklassenkaart van de gemeente blijkt dat het gebied tussen Geleenbeek en Vloedgraaf is aangewezen als Overige (landbouw/natuur). Naar verwachting bevinden er zich geen ernstige verontreinigingen in de bodem en/of waterbodem. Het werk kan zonder bijzonderheden, maar wel rekening houdend met de kaders van het besluit bodemkwaliteit, uitgevoerd worden. Nader onderzoek naar de fysische en milieuhygiënische eigenschappen van de bodem vindt plaats na vaststelling van dit projectplan.

Archeologie

Voor de aanleg van de vispassage zal een bureaustudie moeten uitwijzen of voor de uitvoering een vergunning, archeologische begeleiding of een melding nodig is. Deze bureaustudie vindt plaats na vaststelling van dit projectplan.

Kabels en leidingen

In het kader van de Wibon en rekening houdend met de CROW500-richtlijnen is een klic-melding uitgevoerd. Uit de KLIC-melding blijkt dat er een transportriool aanwezig is ter hoogte van de geplande vispassage. Met de beheerder, Waterschapsbedrijf Limburg, heeft afstemming plaatsgevonden over de uitgangspunten voor het ontwerp van de vispassage.

Explosieven

Voor de werkzaamheden van de beek zijn naar verwachting geen extra maatregelen noodzakelijk. Bij het onverhoopt aantreffen van niet geëxplodeerde explosieven dient het opgestelde werkprotocol gevolgd te worden.

Ecologie

Op basis van een globale scan naar natuurwaarden is naar verwachting geen ontheffing nodig in het kader van flora en fauna, zolang de volgende maatregelen in acht genomen worden:

- Ruimen van bomen en overig groen buiten het broedseizoen
- Tijdig afvangen van reptielen en amfibieën
- Uitvoeringswerkzaamheden alleen overdag

Voor aanvang van de werkzaamheden wordt er een quick-scan Wet natuurbeschermingen uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten worden als nodig aanvullende maatregelen getroffen. Omdat de datum van realisatie van de vispassage nu nog niet bekend is, is nog geen opdracht gegeven voor de quick-scan.

2.3.3 Benodigde vergunningen en meldingen

Tabel 2 geeft een overzicht van de benodigde vergunningen, ontheffingen en toestemmingen waarmee de uitvoering van het project van doen heeft. De voorwaarden die het bevoegd gezag en/of eigenaren zullen koppelen aan de vergunning, ontheffingen of toestemming neemt het waterschap op in het bestek en deze zullen bij de uitvoering worden nageleefd. Een MER-beoordeling is niet nodig omdat er geen primaire waterkeringen worden gerealiseerd, er geen negatieve effecten op natura2000-gebied ontstaat en de provinciale milieuverordening niet in het geding is.

Maatregel / werkzaamheden	Wetgeving / besluit	Vergunning / ontheffing benodigd?	Bevoegd gezag
Aanleg vispassage	Waterwet	Ja, dit projectplan voorziet hierin	Waterschap Limburg
Grondverzet, aanleg kunstwerken, stapelmuur, kap van bomen, wijziging bestemmingsplan	Omgevingsvergunning	Ja	Gemeente Sittard-Geleen
Graafwerkzaamheden	Vergunning ontgroningen	Nee	Provincie Limburg
Graafwerkzaamheden binnen leggerzones/ oppervlaktewateren	Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi) en het Besluit bodemkwaliteit (Bbk)	Nee	Waterschap Limburg
Activiteiten in of nabij Natura 2000-gebied	Wet Natuurbescherming – Gebiedsbescherming (N2000)	Nee	Provincie Limburg
Beschermen flora en fauna	Wet Natuurbescherming – Soortenbescherming	Nee	Provincie Limburg
Aan- en afvoer van grond	Melding besluit bodemkwaliteit	Ja	Gemeente Sittard-Geleen

Tabel 1 – Benodigde vergunningen en meldingen

2.3.4 Communicatie

In de voorbereidingsfase heeft afstemming plaatsgevonden met de belangrijkste stakeholders, waaronder de eigenaar van de Poolmolen en de gemeente Sittard-Geleen en de gemeente Echt-Susteren.

Voorafgaande aan de uitvoering worden belanghebbenden schriftelijk geïnformeerd over de geplande activiteiten. Mijlpalen in het project worden gepubliceerd op de website van het Waterschap Limburg

3 Rechtsbescherming

Dit projectplan is voorbereid overeenkomstig de procedure zoals opgenomen in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (uniforme openbare voorbereidingsprocedure).

Projectplan

Het ontwerp project wordt zes weken ter inzage gelegd. In die periode kunnen belanghebbenden een zienswijze over het ontwerp van het projectplan bij het dagelijks bestuur van het waterschap indienen. Na deze periode wordt het projectplan, met eventueel daarbij gevoegd de zienswijzen en de reactie van het waterschap daarop, vastgesteld.

Alleen belanghebbenden die tijdig over het ontwerpbesluit een zienswijze naar voren hebben gebracht of belanghebbenden die niet kan worden verweten geen zienswijze over het ontwerpbesluit naar voren hebben gebracht, kunnen tegen het besluit tot vaststelling van het projectplan beroep instellen.

Legger

Op basis van de Inspraakverordening van Waterschap Limburg wordt het ontwerpbesluit tot aanpassen van de legger overeenkomstig het bepaalde in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) voorbereid. Het ontwerpbesluit wordt gelijktijdig met het ontwerp-projectplan gedurende zes weken ter inzage gelegd. Naar aanleiding van deze ter inzagelegging kunnen door belanghebbenden gedurende de periode van ter inzage legging schriftelijke of mondelinge zienswijzen naar voren worden gebracht.

Crisis- en herstelwet

Op de vaststelling van dit projectplan is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbenden in het beroepschrift moeten aangeven welke beroepsgronden zij aanvoeren tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Belanghebbenden wordt verzocht in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

4 Bijlagen

- Bijlage 1: Tekening schetsontwerp vispassage
(Floecksmühle, B1_630-2134_SO_LP_2.01)
- Bijlage 2: Onderzoek ontwerpeisen vispassage
(Floecksmühle B2_230406-PPT-S_O-FAA-Geleenbeek-rev02-lw)
- Bijlage 3: Hydrologische analyse Geleenbeek
(H2Opinion, B3_MEMO_H2Opinion_Effecten_wijziging_afvoer_GeleenbeekDEF)
- Bijlage 4: Analyse verhoging afvoer 1500 l/sec.
(WL, B4_memo 07-04-2023 125550_Analyse afvoer GeleenbeekMillen)
- Bijlage 5: Monitoringsplan Geleenbeek – Vloedgraaf
(WL, B5_memo 07-04-2023 141024_Monitoringsplan Vloedgraaf)
- Bijlage 6: Afweging route vismigratie
(Floecksmühle, B6_221014-rev01-Ergebnisse-PPT-AG_lw)